

Delta i debatten,
skriv til oss!

Send ditt innlegg til
debatt@nationen.no.
Innlegg kan også sendes pr. post til

Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135
Oslo. Mer konvolutten «debatt». Innlegg
som sendes elektronisk blir prioritert.

Kronikk: Max 5000 tegn med mellomrom.
Leserinlegg: Max 2500 tegn med mel-
lomrom. Kun bestilte kronikker honoreres.

Redaksjonen forbeholder seg retten til
å redigere og forkorte innsendt stoff
og til å publisere det elektronisk.

KRONIKK

Et famlende forsøk: Arbeidet med en naturindeks for Norge er i sin spede begynnelse. Naturindeks 2010 kan best betraktes som et første famlende forsøk.

FOTO: SCANPIX

Naturindeks – veien videre

I Soria Moria-erklæringen fra 2005 het det at: «Regjeringen vil innføre en naturindeks for Norge, for å danne et bilde av utviklingstrender i naturen inkludert kulturlandskapet». Det er grunn til å stille spørsmål ved om «Naturindeks 2010» som Direktoratet for naturforvaltning har utarbeidet oppfyller dette målet. «Naturindeks 2010» bygger på et mangelfullt datagrunnlag, metodene er diskutabile og måten resultatene presenteres på er betenkelig.

Fagfolkene som har utarbeidet grunnlaget for «Naturindeks 2010» er i hovedsak klar over de svakhetene som hefter ved både bakgrunnsmateriale og metode. Dette er gitt bred omtale i dokumentasjonen av «Naturindeks 2010». Likevel trekker både DN og enkelte forskere bastante konklusjoner om tilstanden i naturen og kulturlandskapet som går langt ut over det «Naturindeks 2010» gir grunnlag for. Dette er misbruk, både av det materiale som er samlet inn og av de fagfolkene som har utført arbeidet.

SVAKT

«Naturindeksen anvender data med høyst varierende dekning og sporadiske registreringer med ukjente statistiske egenskaper.»

En indeks er et statistisk mål som sammenfatter informasjon fra ulike kilder. Indekser er nyttige fordi de forenkler en ofte svært kompleks virkelighet. Det må imidlertid stilles noen grunnleggende kvalitetskrav, både til det tallmaterialet som inngår i en indeks og til måten indeksen beregnes på.

Data som skal inngå i en naturindeks må være målbare og målingene må være dokumenterte og etterprøvbare. At naturforvaltningen på mange områder mangler data med tilstrekkelig kvalitet er ingen unnskyldning for å bruke ubrukelige data. Da må man isteden legge om sin egen ressursbruk og starte det møysommelige arbeidet med å bygge opp landsdekkende undersøkelser som på sikt vil gi det nødvendige datagrunnlaget for en naturindeks.

En nasjonal naturindeks må baseres på datagrunnlag med nasjonal dekning og tilnærmet lik kvalitet over hele landet. Som grunnlag for å rapportere om utvikling må datagrunnlaget dessuten være knyttet til vedlikeholdsregimer som sikrer rutinemessig og jevnlig ajourføring av informasjonen. Data fra utvalgsundersøkelser kan gjerne benyttes, men det må da være et ufravikelig krav at utvalgene er statistisk representative og har nasjonal dekning.

En betydelig del av datagrunnlaget for Naturindeks 2010 tilfredsstiller ingen slike krav. Naturindeks 2010 anvender data med høyst varierende dekning og sporadiske registreringer hvor de statistiske egenskapene til utvalget er ukjent. Innhold og kvalitet varierer, både mellom ulike datakategorier og geografisk innenfor enkelte datasett. Et slikt materiale er uakseptabelt som grunnlag for en nasjonal indeks.

Et grunnleggende krav til metoden som benyttes for å utarbeide en indeks må være at den er enkel, lett forståelig og etterprøvbare. Forutsetningene som legges til grunn skal være tydelig uttrykte og når indeksen endres skal det være mulig også for ikke-eksperter å forstå hvilke faktorer som forårsaker endringene. En indeks skal være en forenklet framstilling av en kompleks verden. Nettopp derfor er det like viktig å kommunisere begrensninger som å formidle selve indikatorverdien.

«Naturindeks 2010» fungerer i mangt som en «svart boks». Data legges inn i boksen og ut kommer det et resultat. De færreste har god oversikt over hva som skjer med tallene underveis. Politiske vurderinger kan dermed skjules inne i boksen. Det tar gjerne form av verdivurderinger, vektning og rangering av data. Ver-

divurderinger, som står sentralt i arbeidet med naturindeksen, er ikke bare utøvelse av faglig skjønn. Slike verdivurderinger har samtidig også karakter av å være miljøpolitiske betraktninger. Jo mindre dokumenterbar skjønnutøvelsen er, desto større er gjerne innslaget av verdipolitikk. Når slike politiske vurderinger legges inn i indeksen mister den sin funksjon som grunnlag for utforming og etterprøving av politiske mål for natur- og miljøpolitikken.

Arbeidet med en naturindeks for Norge er i sin spede begynnelse. De resultatene som foreligger kan best betraktes som et første, famlende forsøk. Det er behov for nytenking og videre utvikling av både datagrunnlag og metode. Problemet med «Naturindeks 2010» er likevel ikke først og fremst indeksen egne svakheter. Problemet er presentasjonen den har fått og måten den er benyttet på. Skog og landskap ønsker å bidra konstruktivt til utvikling av en naturindeks for Norge. Presentasjonsformen og bruken av indeksen i den offentlige debatten må imidlertid Direktoratet for naturforvaltning selv rydde opp i.

Geir-Harald Strand
Avdelingsdirektør, Norsk institutt
for skog og landskap

KOMMUNESTRUKTUR

Falske forhåpninger?

Nationen har 30/10 et oppslag om at «Sammenslåing er god butikk». Avisen melder at Inderøy (5846 innb.) og Mosvik (836 innb.) vil spare 5 millioner per år ved sammenslutning. Utgangspunktet synes å være uttalelser fra to overoptimistiske ordførere i de to kommuner.

Sammenslutningen er utredet ved Telemarksforskning. Det såkalte «besparelspotensialet» er beregnet på en svært tvilsom måte. Eksempelvis har Mosvik kr 9437 i administrasjonsutgift per innbygger, mens Inderøy ligger på kr 3414. Det antas at utgiften per innbygger ved sammenslutning blir som i Inderøy, dvs. kr 3414. Det gir en tenkt besparelse på 5 millioner kroner. Tilsvarende gjør man for andre virkeområder og den samlede tenkte besparelse blir 19 millioner kroner. Etter 15 år og med fradrag av inntektsreduksjon (tilskuddssystemet) blir den tenkte nettogevinst – ut fra denne type av overslagsberegninger – på 5 millioner kroner.

HARDT ARBEID

«Den potensielle innsparingen krever mye hardt arbeid og upopulære avgjørelser.»

Telemarksforskning understreker riktignok at beregningene er beheftet med betydelig grad av usikkerhet. Det legges vel heller ikke direkte skjul på at en potensiell besparelse på 19 millioner kroner krever mye hardt arbeid og upopulære avgjørelser. Denne tenkte besparelse utgjør 5,4 prosent av det samlede brutto driftsutgiftsbudsjett i de to kommuner.

Det er selvsagt greit at Mosvik innlemmes i Inderøy når befolkningen selv vil det. Avstanden på vei mellom de to rådhusene er 18 km etter at det ble bygget bru over Skarnsundet. Nye Inderøy vil ha et areal i kvadratkilometer som tilsvarer Trondheims. Det er imidlertid ikke ønskelig at det skapes falske forhåpninger til de gevinster det vil gi.

Stein Østre
Professor, Høgskolen
i Hedmark, Rena